

Näsåker 2020-04-30

Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

Avsändare

Älvräddarnas Samorganisation
Kläppvägen 2B
880 30 NÄSÅKER

Inledning

Älvräddarnas Samorganisation (ÄlvS) har getts möjlighet att ge synpunkter på betänkande av Vattenförvaltningsutredningen, SOU 2019:66.

Som det mycket riktigt betonas i början av betänkandet är inte vatten "vilken vara som helst". Det är fullständigt avgörande för planetens livsuppehållande förmåga att alla vatten är av en kvalitet och har en ekologisk status som är så nära naturlig som möjligt, det som uttrycks genom vattendirektivets grundläggande mål att alla vattenförekomster ska uppnå god ekologisk status. Alla avvikelser från detta grundläggande miljömål innebär potentiella risker för en icke hållbar utveckling. Det är alltså av största vikt att Sveriges vattenförvaltning utgår från ekosystemperspektiv.

Globalt har sötvattensarter minskat med över 80 procent räknat från 1970 fram till 2014, till absolut största delen beroende på mänsklig påverkan. Situationen är liknande i Sverige, där vi har endast knappa 40 procent av vattenförekomsterna som når miljömålet god ekologisk status.

ÄlvS anser att utredningens förslag att lägga ned Vattenmyndigheterna och flytta över en stor del av ansvaret på Havs- och Vattenmyndigheten kommer leda till sämre förutsättningar för ett samordnat och sammanhållet arbete, avsevärda effektivitets- och kompetensförluster, samt ett mycket stort behov av samordnings- och samverkansinsatser från alla aktörer, detta till förmodligen betydligt högre kostnader än idag. Sverige har framförallt inte tid med denna omorganisation, endast sju år innan miljömålen enligt vattendirektivet ska vara nådda.

ÄlvS menar att huvudproblemet i vattenförvaltningsarbetet inte är organisatoriskt, utan det är en alldeles för undermålig finansiering, framförallt till kommuner, länsstyrelser och vattenmyndigheterna.

Med det sagt vill ÄlvS nedan i korthet kommentera betänkandet så som följer.

Synpunkter på betänkandet

Vattendirektivet baseras på fakta om och data från miljön och vetenskapliga slutsatser kring vilka åtgärder som måste genomföras för att nå miljömålen i vattendirektivet.

Med det i minnet ser ÄlvS en risk i att politiken ska styra arbetet med miljömålen i avsikt att avväga olika samhällsintressen. ÄlvS erfarenhet är att många aktörer, kanske framförallt myndigheter, har både goda ambitioner och en enligt ÄlvS korrekt helhetsbild av vad som behöver göras. Detta gäller speciellt våra fem Vattenmyndigheter, som enligt vår uppfattning arbetar med direktivtextens bestämmelser och data från verkligheten på ett generellt bra sätt. Samtidigt ser vi också att många

tunga aktörer agerar framförallt ur eget ekonomiskt perspektiv, dvs. de har inte den gemensamma och vetenskapligt grundade målbilden framför sig i första hand.

ÄlvS ser i det perspektivet ett problem om arbetet generellt ska styras mer av politiken. Vi ser redan nu hur arbetet med vattendirektivet i problemkontexten vattenkraft och dammar i våra strömmande vattendrag har skapat en situation där åtgärdsarbetet som ska genomföras med omprövningar enligt en nationell provningsplan, NAP, i grunden bygger på att samtliga tillämpliga undantag ska användas fullt ut i syfte att **inte** nå de grundläggande miljömålen i vattenförekomsterna, dvs. god ekologisk status, eller i vattenförekomster som är klassade som kraftigt modifierade, god ekologisk potential.

Ska detta bli en modell för alla samhällsområden som träffas av vattendirektivets bestämmelser och krav finns som ÄlvS ser det inga som helst möjligheter att nå en hållbar vattenanvändning i samhället. ÄlvS ser arbetet med just vattenkraften som ett exempel på hur politisk styrning gör att den grundläggande målbilden helt kommer i skymundan och skapar ett misslyckande som kommer att ge avtryck i form av en mängd vattenförekomster som inte kan anses komma nyttjas på ett hållbart sätt.

Generellt verkar de problem som betänkandet belyser främst bero på underfinansiering och därmed brist på resurser i form av personal och ekonomiska medel. Detta återkommer på flera ställen i betänkandet, t.ex. kring takten i åtgärdsarbetet hos statliga myndigheter och kommuner; att Vattenmyndigheterna inte märkt att samordna vattenförvaltningsarbetet på regional och lokal nivå; att analysarbetet behöver förstärkas; att vägledningar från centrala myndigheter ofta är försenade i förhållande till vattenmyndigheternas tidsplan; att det saknas en koppling mellan de administrativa åtgärder som ska genomföras enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram och den finansiering som myndigheter och kommuner har till sitt förfogande. Eller som det slås fast i betänkandet; *det kan konstateras att många av åtgärderna i åtgärdsprogrammen handlar om uppgifter som myndigheter har men som redan är underfinansierade.*

Som ÄlvS tolkar det är huvudproblemet alltså underfinansiering och inte huvudsakligen problem med organisationsmodellen.

ÄlvS ser att utredningen hittar mycket positivt med nuvarande modell, att arbetet hittills har skapat en stabil bas för fortsatt utvecklingsarbete och att genom vattenförvaltningsarbetet har vattenfrågorna lyfts fram och att ett strukturerat arbetssätt med åtgärdsprogram och årliga rapporteringar har skapats. Vidare att systematiken i vattenförvaltningsarbetet har varit värdefull för vattenvårdsarbetet samt att flera aktörer i utvärderingen tagit upp att vattenförvaltningsarbetet har skapat engagemang och mötesplatser. Det framhålls också att vattenförvaltningens cykliska arbetssätt skapas goda möjligheter att uppnå successiva förbättringar av tillståndet i vattenmiljöerna.

Samtidigt konstaterar utredningen att det finns kostnader och risker med en organisationsförändring, vilket ÄlvS vill betona. Sverige ligger redan efter i arbetet med att nå miljömålen enligt vattendirektivet och en omorganisation som föreslagits år 2022, endast fem år innan slutdatum för vattendirektivets genomförande, riskerar att ytterligare försena det viktiga arbetet med att nå hållbarhet i nyttjandet av våra vatten.

ÄlvS konstaterar också att utredningen framför disparata åsikter och argument för vilka problem som finns och vad målet för omorganiseringen ska vara. Det konstateras att de fem länsstyrelser som är vattenmyndigheter i hög grad själva axlat ansvaret för den nationella samordningen av arbetet, bland annat genom samarbete mellan de fem myndigheterna. Samtidigt uttrycks behov av utvecklad samverkan och ett ansvar på nationell nivå, vilket ju i praktiken är vad vattenmyndigheterna arbetat med genom sitt samarbete.

Att det arbetet inte alltid stämmer överens med de centrala myndigheternas bedömning menar ÄlvS visar på skillnaden om myndigheter arbetar med fakta och data enligt fastslaget regelverk från EU (vattendirektivet) eller styrs av politiker som i sin tur styrs av avvägningar mellan olika samhällsintressen, av vilka vissa främst har ekonomiska incitament snarare än de allmänna och viktiga miljömålen. Att politiken ska styra mer är i grunden problematiskt, då miljökvalitetsnormerna är gränsvärdesnormer som kan sägas utgöra den juridiska gränsen för vad ekosystemen klarar av, eller mer populärt, de planetära gränserna. Dessa är inte förhandlingsbara, men kan alltså kontrolleras politiskt genom en massiv användning av undantagsbestämmelser. ÄlvS anser inte att det är vägen mot en hållbar framtida vattenanvändning.

De problem som framkommit, bl.a. med systemet med vattendelegationer och jävssituationer och även den ibland bristande kontakten med lokalsamhället, t.ex. via vattenråden, kan enligt ÄlvS menande lösas utan att göra om huvudstrukturerna i organiseringen genom att avskaffa vattenmyndigheterna så som föreslås.

Christer Borg
Generalsekreterare
Älvräddarnas Samorganisation